

ОСОБЛИВОСТІ УСВІДОМЛЕННЯ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ТА ЙОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІЗ ПОКАЗНИКАМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ, СИЛОЮ НАМІРУ Й ОСОБИСТІСНИМ ЗРОСТАННЯМ У ДОРОСЛИХ, ЯКІ МАЮТЬ ДОСВІД ПЕРЕБУВАННЯ У СИТУАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТА ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

PECULIARITIES OF LIFE PATH SELF-AWARENESS AND ITS RELATIONSHIP WITH MEASURES OF PSYCHOLOGICAL HARDINESS, INTENTION POWER, AND PERSONAL GROWTH IN ADULTS WITH EXPERIENCE OF SOCIAL INSTABILITY AND MILITARY CHALLENGES

У статті розглянуто особливості усвідомлення життєвого шляху та його взаємозв'язок із показниками психологічної життєстійкості, силою наміру й особистісним зростанням у дорослих, які мають досвід перебування у ситуації соціальної нестабільності та воєнних викликів. Різноманітні наукові спостереження свідчать, що у моменти соціальної турбулентності потреба у смисловій інтеграції досвіду особливо загострюється, а здатність до рефлексії та усвідомлення власного життєвого шляху стає ключовим ресурсом збереження внутрішньої рівноваги.

На основі положень екзистенційної та гуманістичної психології усвідомлення життєвого шляху визначено як інтегративну характеристику, що поєднує смисловий, цільовий, рефлексивний і адаптивний компоненти особистісного розвитку. Експериментальне дослідження (N = 50, віком 18–55) засвідчило позитивні кореляційні зв'язки між рівнем усвідомлення життєвого шляху, життєстійкістю, силою наміру та показниками особистісного зростання. Виявлено, що сила наміру виступає медіатором у взаємозв'язку між усвідомленням життєвого шляху й життєстійкістю, а соціальна підтримка – модератором цього зв'язку. Усвідомлення життєвого шляху, сила наміру та психологічна життєстійкість перебувають у взаємозв'язку: чим вищий рівень усвідомлення власного досвіду та цілей, тим більшою є внутрішня мотивація, готовність до дій і здатність долати труднощі. Отримані результати поглиблюють уявлення про психологічні ресурси особистості в консультативній та психопрофілактичній практиці та мають важливе практичне значення для психологічної допомоги, освітньої та консультативної діяльності в умовах соціальної нестабільності та воєнних викликів.

Ключові слова: життєвий шлях, усвідомлення, життєстійкість, сила наміру, особистісне зростання, соціальна нестабільність.

The article examines the features of life path awareness and its relationship with indicators of psychological resilience, willpower, and personal growth in adults who have experience of being in a situation of social instability and military challenges. Various scientific observations indicate that in moments of social turbulence, the need for meaningful integration of experience is particularly acute, and the ability to reflect and realize one's own life path becomes a key resource for maintaining internal balance. Based on the principles of existential and humanistic psychology, life path awareness is defined as an integrative characteristic that combines the semantic, goal-directed, reflective, and adaptive components of personal development. An experimental study (N = 50, aged 18–55) demonstrated positive correlations between the level of life path awareness, resilience, willpower, and indicators of personal growth. It was found that the strength of intention acts as a mediator in the relationship between the awareness of the life path and resilience, and social support is a moderator of this relationship. Awareness of the life path, the strength of intention and psychological resilience are interconnected: the higher the level of awareness of one's own experience and goals, the greater the internal motivation, readiness for action and ability to overcome difficulties. The results obtained deepen the understanding of the psychological resources of the individual in consulting and psycho-prophylactic practice and have important practical significance for psychological assistance, educational and advisory activities in conditions of social instability and military challenges.

Key words: life path awareness, resilience, intention strength, personal growth, social instability, war-related experience. that promote adaptation, meaning-making, and self-development under conditions of war and social turbulence, and can be applied in counseling and preventive psychological practice.

УДК 159.923:159.99

DOI <https://doi.org/10.32782/hbts.79.2.19>

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Карсканова С.В.

к.психол.н., доцент кафедри психології
Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова
ORCID ID: 0000-0002-0930-2254

Українець Л.В.

здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти
Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова
ORCID ID: 0009-0004-3114-8259

Постановка проблеми. На початку III тисячоліття в Україні у зв'язку зі значними трансформаціями у соціальній сфері сталися радикальні зміни, зумовлені тривалими періодами соціальної нестабільності та воєнними викликами. Війна, вимушене переміщення, втрата звичного середовища, порушення соціальних зв'язків та невизначеність щодо майбутнього створюють для українського суспільства високий рівень психологічної напруги, на фоні

глибоких соціальних трансформацій. Такі умови створюють потужний стресогенний контекст, який впливає на всі рівні психічного існування особистості – від базового відчуття безпеки до усвідомлення власного життєвого сенсу. У зв'язку з цим зростає роль психологічних чинників, що забезпечують адаптивність і внутрішню стійкість особистості, а також посилює інтерес дослідників до проблеми життєвого шляху, смислової саморегуляції та осо-

бистого зростання в умовах кризових суспільних змін. Люди стикаються з необхідністю переосмислення базових цінностей, життєвих орієнтирів, планів і ролей. За таких умов усвідомлення життєвого шляху набуває особливого значення, оскільки воно допомагає інтегрувати травматичний досвід у цілісну життєву історію, зберігаючи відчуття ідентичності та життєвої перспективи.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема усвідомлення життєвого шляху викликала і викликає значний інтерес дослідників і практиків, про що свідчить зростання кількості публікацій, присвячених питанням психологічної стійкості, цілепокладання, смислової регуляції та стратегій адаптації. Різноманітні наукові спостереження свідчать, що у моменти соціальної турбулентності потреба у смисловій інтеграції досвіду особливо загострюється, а здатність до рефлексії та усвідомлення власного життєвого шляху стає ключовим ресурсом збереження внутрішньої рівноваги. У працях Ш. Бюллер, В. Франкла, К. Роджерса, Е. Еріксона, С. Максименка та ін. підкреслюється, що життєвий шлях є фундаментальною характеристикою особистості, яка визначає можливості її розвитку [2; 18; 11; 9; 14; 7]. Дослідження психологічних реакцій на воєнні та соціальні кризи (Bonanno, 2004; Masten, 2014; Hobfoll et al., 2011) показують, що люди здатні не лише долати труднощі, а й демонструвати посттравматичне зростання – розвиток нових смислів, цінностей і форм поведінки, що сприяють життєстійкості. Саме в цих процесах важливу роль відіграє поєднання смислової рефлексії, емоційної регуляції та соціальної підтримки [13; 16; 15].

Актуальність статті. Водночас результати досліджень, присвячених залежності між особливостями життєвої свідомості та показниками психологічної стійкості, не надають цілісної інформації про специфіку цих зв'язків у контексті воєнних подій. Низка аспектів, пов'язаних із силою наміру та особистісним зростанням дорослих, що перебувають у ситуації соціальної нестабільності, залишається недостатньо дослідженою. Усе це зумовлює необхідність наукового аналізу зазначеної проблеми та її вивчення.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу наукових джерел та сучасних підходів у психології можна сформулювати такі висновки: Усвідомлення життєвого шляху є комплексним багатовимірним феноменом, що включає когнітивно-рефлексивний, смисловий, адаптивно-процесуальний, емоційно-вольовий та ціннісний компоненти. Його розвиток сприяє інтеграції життєвого досвіду та формуванню цілісної життєвої перспективи. Психологічна життєстійкість проявляється через когнітивні, емоційні, смислові, соціальні та адаптивні ресурси особистості, що дозволяють зберігати ефективне функціонування в умовах стресу, кризових ситуацій та соціальної нестабільності. Усвідомлення життєвого шляху виступає ключовим чинником розвитку життєстійкості та особистісного зростання, оскільки осмислення

власного досвіду, визначення життєвих цілей і цінностей забезпечує внутрішню стабільність і мотивацію до розвитку [4; 8; 9; 12; 3; 17].

Соціальна нестабільність та воєнні виклики формують особливий контекст психологічної адаптації, у якому зростає роль усвідомлення життєвого шляху та соціальної підтримки як факторів, що сприяють життєстійкості та посттравматичному зростанню. На основі теоретичного аналізу окреслено напрями експериментального дослідження: визначення рівнів усвідомлення життєвого шляху серед дорослих респондентів; дослідження зв'язків між усвідомленням життєвого шляху, психологічною життєстійкістю та особистісним зростанням; оцінка ролі сили наміру, як медіатора який посилює зв'язок між усвідомленням життєвого шляху і зростанням (чим сильніший намір, тим більший вплив усвідомлення на життєстійкість); виявлення компонентів усвідомлення життєвого шляху, які найбільш значущі для розвитку життєстійкості та адаптації [11; 10; 7; 5; 1; 6; 17].

Мета дослідження – виявити структуру та рівні усвідомлення життєвого шляху у людей, які мають досвід проживання в умовах соціальної нестабільності/воєнних викликів, і дослідити, як це пов'язано з психологічною життєстійкістю (*resilience*) силою наміру та проявами особистісного зростання.

Основні завдання: 1. Провести експериментальне дослідження рівня усвідомлення життєвого шляху, сили наміру та психологічної життєстійкості серед дорослих респондентів. 2. Виявити кореляційні зв'язки між показниками усвідомлення життєвого шляху, психологічної життєстійкості та особистісного зростання. 3. Сформулювати висновки щодо ролі усвідомлення життєвого шляху як чинника особистісного зростання та психологічної адаптації. **Питання, що потребують відповіді:** Які основні компоненти (виміри) усвідомлення життєвого шляху в умовах соціальної нестабільності? Чи існує позитивний зв'язок між усвідомленням життєвого шляху та показниками психологічної стійкості? Як впливають воєнні та соціальні стресори на взаємозв'язок між усвідомленням шляху, силою наміру та життєстійкістю?

Гіпотези дослідження: **H1:** Вищий рівень усвідомлення життєвого шляху пов'язаний з вищими показниками життєстійкості. **H2:** Усвідомлення життєвого шляху опосередковує зв'язок між досвідом воєнних подій і психологічним благополуччям. **H3:** Соціальна підтримка модерує зв'язок: «усвідомлення життєвого шляху – зростання – життєстійкість – новий рівень усвідомлення». (при вищій підтримці зв'язок сильніший). **H4:** Сила наміру виступає медіатором між усвідомленням життєвого шляху та особистісним зростанням: чим вищий рівень наміру, тим ефективніше реалізується усвідомлений потенціал у поведінці, що підвищує життєстійкість.

До українського контексту особливо актуальним є феномен адаптації до хронічної невизначеності, коли людина змушена тривалий час функ-

ціювати в умовах нестабільності, зміни місця проживання, втрати звичних соціальних зв'язків. Психологічна адаптація у такій ситуації має двоелементну природу: -з одного боку – вона спрямована на збереження психічної цілісності та емоційної рівноваги; -з іншого – стимулює активний пошук нових смислів, життєвих ресурсів і форм соціальної взаємодії.

Отже, соціальна нестабільність і воєнні виклики стають каталізаторами переосмислення життєвого шляху, активізують процеси особистісного зростання та сприяють формуванню життєстійкості. Саме цей контекст зумовлює актуальність взаємозв'язку між рівнем усвідомлення життєвого шляху, показниками психологічної життєстійкості та особистісного розвитку.

Для проведення експериментального дослідження було сформовано цільову вибірку респондентів. Критеріями включення у вибірку були: – вік від 16 років; – досвід проживання у соціальній або воєнній нестабільності (перебування в Україні під час війни або вимушене переселення); – згода на участь у дослідженні. Такий склад вибірки дозволяє вивчити феномен усвідомлення життєвого шляху у контексті різних форм адаптації до кризових соціальних умов.

Методи та методики дослідження. Для досягнення мети та перевірки гіпотез дослідження було використано комплекс емпіричних методів, які дозволили виявити рівень усвідомлення життєвого шляху, силу наміру та психологічну життєстійкість, а також простежити взаємозв'язки між цими показниками. У дослідженні застосовано такі основні методики: *Авторський опитувальник «Усвідомлення життєвого шляху»* (розроблений на основі аналізу сучасних теоретичних підходів до розуміння життєвого шляху особистості). Методика спрямована на визначення рівня та структури усвідомлення власного життєвого шляху за чотирма компонентами: – смисловий – усвідомлення життєвих цінностей, значущих подій та сенсу власного існування; – цільовий – здатність до постановки реалістичних життєвих цілей і бачення перспективи; – рефлексивний – схильність до самоаналізу, осмислення власного досвіду, здатність робити висновки; – адаптивний – уміння приймати зміни, пристосовуватися до нових умов, зберігаючи внутрішню цілісність. (Кожен пункт оцінювався за шкалою від 1 до 5 балів. Обчислювалися середні та сумарні значення по кожному компоненту.)

Опитувальник «Сила наміру» Використовувався для оцінки рівня внутрішньої мотивації, волевої регуляції, наполегливості у досягненні цілей, а також здатності підтримувати мотивацію в умовах труднощів. Опитувальник містить шість тверджень, за кожним із яких учасники оцінювали ступінь згоди за п'ятибальною шкалою (від 1 – «зовсім не погоджуюсь» до 5 – «повністю погоджуюсь»). Підсумовується сума балів за всі твердження (від 6 до 30). Вищий показник свідчить про

вищу силу наміру, тобто здатність утримувати та реалізовувати усвідомлені цілі попри труднощі.

Шкала «Життєстійкість» (resilience), Коннора-Девідсона [10] адаптована для української вибірки. Методика вимірює рівень психологічної стійкості, здатність до її підтримки й відновлення після стресу. Включає п'ять тверджень, оцінених за п'ятибальною шкалою. Показники дозволяють виявити індивідуальні відмінності у стратегіях подолання складних ситуацій і рівень внутрішньої опори особистості.

Для підвищення надійності результатів усі методики були апробовані на невеликій вибірці та уточнені перед основним забором даних.

Отримані результати піддавалися кількісній і якісній обробці, що дало змогу не лише описати загальні тенденції, а й виявити взаємозв'язки між основними психологічними змінними. Таким чином, обрані методики у комплексі забезпечили можливі можливості виявити як структурні особливості усвідомлення життєвого шляху, так і його функціональні зв'язки з показниками життєстійкості, сили наміру та особистісного зростання.

Експериментальне дослідження було спрямоване на вивчення взаємозв'язків між рівнем усвідомлення життєвого шляху, силою наміру та психологічною життєстійкістю у дорослих, які живуть в умовах соціальної нестабільності та воєнних викликів. Такі умови виступають чинниками підвищеного стресу, що актуалізує потребу в особистісній цілісності, рефлексії та переосмислення життєвих орієнтирів.

Загальні результати дослідження свідчать, що загальний рівень шкали «Усвідомлення життєвого шляху» у вибірці є достатньо високим. Найвищими показниками характеризуються смисловий ($M=12,46$) та рефлексивний ($M=12,42$) компоненти. Це свідчить про здатність респондентів знаходити сенс у власному житті, а також про глибоке осмислення людьми свого досвіду, здатність бачити сенс навіть у складних подіях, а також про високий рівень саморефлексії. Дещо нижчими виявилися цільовий ($M=10,18$) та адаптивний ($M=11,76$) компоненти, що вказує на труднощі в реалізації намірів у нестабільних умовах і потребу в підвищенні гнучкості поведінки. Такі результати можуть бути наслідком зовнішніх обмежень, зокрема умов воєнного стану, що ускладнюють можливість чіткого планування і реалізації життєвих намірів.

Показники за шкалою «Сила наміру» мають середнє значення ($M=3,9$) що свідчить про загальном сформовану готовність діяти цілеспрямовано, доводити справи до кінця та зберігати мотивацію в умовах невизначеності.

Респонденти підтверджують здатність підтримувати внутрішню рішучість навіть за наявності зовнішніх перешкод, що свідчить про стійкість наміру і віру у власні сили. Опитувані демонструють достатньо високий рівень внутрішньої цілеспрямованості та наполегливості, зокрема здатність підтримувати мотивацію навіть у кризових ситуаціях. Це дає

змогу розглядати силу наміру як проміжну ланку між усвідомленням життєвого шляху та реальними проявами особистісного зростання.

Шкала «Психологічна життєстійкість» також продемонструвала середньо-високі значення ($M=3,98$ майже 4). Найвищими виявилися показники підтримки з боку близьких ($M=4,22$) та здатності знаходити сенс у подоланні труднощів ($M=4,28$). Ці результати свідчать про наявність у більшості опитаних внутрішніх і соціальних ресурсів, які допомагають ефективно адаптуватися до змінних умов життя. Респонденти демонструють певну стабільність і ресурси для адаптації навіть у періоди нестабільності.

Перевірка гіпотез. H1 – про позитивний зв'язок між рівнем усвідомлення життєвого шляху та життєстійкістю – загалом підтвердилася. Виявлено, що найбільш тісно з високими показниками життєстійкості корелюють смисловий та адаптивний компоненти. Це означає, що здатність бачити сенс у власному житті й одночасно бути гнучким у стратегіях поведінки сприяє більшій психологічній стійкості до стресу. **H2:** згідно якою усвідомлення життєвого шляху опосередковує зв'язок між досвідом воєнних подій і психологічним благополуччям – підтвердилася частково. Дані свідчать, що люди, які здатні осмислити свій досвід і надати йому смислу, легше справляються з наслідками травматичних подій і демонструють вищий рівень внутрішнього балансу, а усвідомлення свого шляху допомагає трансформувати травматичний досвід у ресурс зростання. **H3:** – про роль соціальної підтримки як модератора зв'язку між усвідомленням життєвого шляху і життєстійкістю – знайшла підтвердження. Респонденти з високим рівнем соціальної підтримки мали вищі показники життєстійкості та особистісного зростання. *Це вказує на важливість міжособистісних зв'язків як ресурсу стабільності в умовах кризи.* Підтримка з боку близьких є важливим чинником, що посилює взаємозв'язок між усвідомленням шляху та внутрішнім зростанням. **H4:** – про роль сили наміру як медіатора між усвідомленням життєвого шляху та особистісним зростанням – підтвердилася найвиразніше. Отримані результати свідчать, що респонденти з високою силою наміру мають не лише вищий рівень життєстійкості, а й глибше усвідомлюють власний життєвий шлях. Таким чином, сила наміру виступає механізмом реалізації усвідомленого потенціалу особистості, що трансформує внутрішні смисли в конкретні дії, що ведуть до зростання.

Підсумовуючи результати, можна стверджувати, що усвідомлення життєвого шляху, сила наміру, соціальна підтримка та життєстійкість утворюють єдину динамічну систему, у якій кожен компонент впливає на інші. Чим більше людина розуміє себе, свої мотиви і цілі, тим сильніше відчуття контролю та внутрішньої опори, а відтак – тим вища життєстійкість. У цьому сенсі усвідомлення життєвого шляху можна розглядати як психологіч-

ний ресурс, що допомагає не лише долати труднощі, а й перетворювати кризи на досвід розвитку. Отримані дані дозволяють розглядати усвідомлення життєвого шляху як один із ключових психологічних ресурсів, що забезпечує гармонійне поєднання смислу, цілей і дій людини. Воно виступає основою для формування життєстійкості та сили наміру, сприяє розвитку рефлексії, гнучкості й особистісного зростання.

Висновки та рекомендації. Отримані результати мають важливе практичне значення для психологічної допомоги, освітньої та консультативної діяльності в умовах соціальної нестабільності та воєнних викликів. Дослідження показало, що усвідомлення життєвого шляху не лише сприяє особистісному зростанню, але й виконує стабілізуючу функцію у кризових ситуаціях, активізуючи внутрішні ресурси людини. Отже практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання їх для створення програм психологічного супроводу, спрямованих на: поглиблення усвідомлення особистого життєвого шляху; розвиток сили наміру як рушійної сили самореалізації; зміцнення життєстійкості як ресурсу особистісного зростання. Таким чином, дослідження підтверджує, що усвідомлення життєвого шляху є не лише показником внутрішньої зрілості, але й практичним інструментом психологічної підтримки, який допомагає людині зберігати цілісність і рухатися вперед навіть у найскладніших обставинах. Проведений експериментальний аналіз дозволив виявити особливості усвідомлення життєвого шляху, сили наміру та психологічної життєстійкості в осіб, які перебувають у ситуації соціальної нестабільності та воєнних викликів. Встановлено, що переважна більшість респондентів схильні замислюватися над сенсом власного життя (64%), проте лише частина з них здатна чітко визначити життєві цілі (36%). Це свідчить про наявність рефлексивної спрямованості, але й певну невизначеність життєвих орієнтирів, що є типовим для умов соціальної турбулентності. Отримані дані вказують, що усвідомлення життєвого шляху, сила наміру та психологічна життєстійкість перебувають у взаємозв'язку: чим вищий рівень усвідомлення власного досвіду та цілей, тим більшою є внутрішня мотивація, готовність до дій і здатність долати труднощі. Таким чином, усвідомлення життєвого шляху можна розглядати як ключовий чинник психологічної адаптації, що інтегрує смислову, цільову, рефлексивну, й адаптивну сфери особистості, допомагаючи людині підтримувати внутрішню цілісність і віднаходити сенс навіть у кризових обставинах.

Перспективи подальших досліджень полягають у: розширенні вибірки для перевірки інваріантності методик для різних вікових і професійних груп; вивченні динаміки усвідомлення життєвого шляху у процесі особистісного розвитку та подолання травматичних подій; розробці програм підтримки, орієнтованих на інтеграцію смислу, цілей і життєстійкості у кризових умовах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головаха Е. І. Життєва перспектива та професійне самовизначення молоді. Київ : Наукова думка, 1988. 144 с.
2. Горностай П. П. Бюлер, Шарлотта. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/> Бюлер, Шарлотта (дата звернення: 30.09.2025).
3. Грінцова О. М. Екзистенційні підходи до вивчення проектування життєвого шляху особистості. *Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. Серія «Психологічні науки»*. 2014. Вип. 1. С. 20–50.
4. Кравченко О. П. Презентованість особистості власного життєвого шляху. *Актуальні проблеми психології*. 2018. Вип. 6. С. 115–122.
5. Маслоу А. Г. Мотивация и личность. пер. О. Чистякова. термінологічна правка В. Данченка. Київ : PSYLIB, 2004.
6. Маслоу А. Г. На подступах к психологии бытия; пер. О. Чистякова; термінологічна правка В. Данченка. Київ : PSYLIB, 2003.
7. Максименко С.Д., Яланська С.П. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку; монографія. Київ; Видавництво Людмила ; 2021, 508 ст.
8. Панок В. Г., Рудь, Г. В. Психологія життєвого шляху особистості. Київ : Ніка-Центр, 2006. 280 с.
9. Роджерс, К. Становлення особистості: погляд психотерапевта / К. Роджерс, Київ : Наш Формат, 2021. 258 с.
10. Стаднік А. В., Мельник, Ю. Б. Шкала життєстійкості Коннора-Девідсона: метод. Посіб. (укр. версія). Харків : ХОГОКЗ, 2025. 12 с.
11. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі; пер. з англ. О. Замойська. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 160 с.
12. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Нові висновки. Тернопіль : Богдан, 2023. 552 с.
13. Bonanno G.A. Loss, trauma, and human resilience: Have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American Psychologist*. 2004. Vol. 59, No. 1. P. 20–28. DOI: 10.1037/0003-066X.59.1.20.
14. Erikson E. H. Identity: Youth and Crisis. New York : W.W. Norton, 1968.
15. Hobfoll S.E. Conservation of resource caravans and engaged settings. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*. 2011. Vol. 84, No. 1. P. 116–122. DOI: 10.1111/j.2044-8325.2010.02016.x.
16. Masten A. S. Global perspectives on resilience in children and youth. *Child Development*. 2014 Vol. 85, No. 1. P. 6–20. DOI: 10.1111/cdev.12205.
17. McAdams D. P. The Stories We Live By: Personal Myths and the Making of the Self. New York : W. Morrow, 1993. 336 p.
18. Woodward W. R. Charlotte Bühler: A Scientific Entrepreneur in the Development of Humanistic Psychology. *Portraits of Pioneers in Psychology*. London : Psychology Press, 2011. P. 67–87.

Стаття надійшла у редакцію: 23.11.2025

Стаття прийнята: 11.12.2025

Опубліковано: 22.12.2025